

ULB Halle
001 872 184
3/1

9. Fan 6354

بۇتۇن دۇنيانى يىشچىلەرى بىرلەشىگىز!

№ 8

كرهستيانسكايا بيبليوتەكا

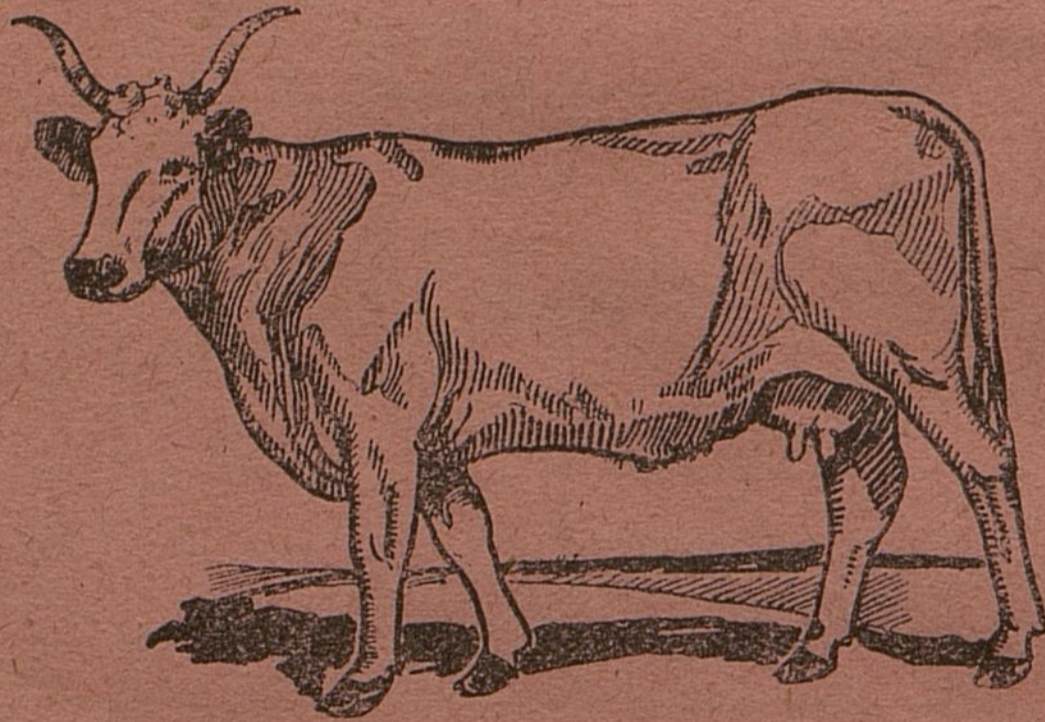
Fan 6.354

اگرانوم ا. ا. زوبريلين.

ينەكنى سۇتۇ تىلىندەدى.

(خايرى بۆلور ۋچۇن مالىي قالاى باغارغا كەرەكدى).

قاراچاي بلا مالقار تىلگە ئۆچۈرۈلگەندى

ورتا شارق باسامسى.

مۆسكوا ۱۹۲۴ جىل.

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ВОСТОЧНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО.

Москва, Никольская, 10.

Горская секция.

Агроном **А. А. Зубрилин**. „У коровы молоко на языке“.
Перевод на карачаево-балкарский яз.

بۇتۇن دونىيا يشچىلەرى بىرلەشىگىز!

Lilinas: Uy' xaxaero Lenin 1924
1834

اگرانۆم ا. ا. زوبريلين.

ينەكنى سۇتۇ تىلپندەدى.

(خايرى بۆلور ۋچۇن مالنى قالاي باغارغا كەرەكدى)

قاراچاي بلا مالقار تىلگە كۆچۈرۈلگەندى

Fan 6354

ورتا شارق باسماسى.

مۆسكوا ۱۹۲۴ جىل.

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft.

Главлит № 12522

Москва.

Тираж 2000.

Типография „Красный Восток“ Никольская, 10.

۱. بيزدە مال كۈتمە كلىك بلا تېش قرالادا مال كۈتمە كلىك.

بىزنى جەرگە ورونماقلىغىمىز بوساغاتدا بەك ئەگىشكە تۈشكەندى؛
سۈرۈلۈچۈ جەرلە ارېق بۆلۈپ، بىچەنلىكلە ۋە سال بۆلۈپ تۆختاغاندىلا؛
مال قېسىداوچو جەرلە بىردا قالماي سۈرۈلگەندىلە؛ مىرزەۋنۇ
بىتىۋ ئەگىشكە تۈشكەندى. ۋەل سەبەبدەن مىرزەۋ بىتىۋچۇ قارا
تۆپراقلى جەردە جاشاماغان اداملا جېلنى كۆبۈسۈنە مىرزەۋنۇ ساتىپ
الېپ جاشايدېلا. خالق كۆبدەن - كۆب بۆلۈپ جاشاۋ قېيندان قېين
بۆلۈپ بارادى.

ورونگان خالق كە سىنى مۈلكۈن باشخا تۈرلۈ قوراماسا نە ۋەنبەش
نەدا جېرماجېلدا جاشاۋ بەك وللو قېين بۆلۈقدۈ، نە ۋچۈن دەسەك؟
خالق قوشولغاندان قوشولا كەلەدى، جەرا بىرچالاي تورادى. بو
ساغاتدا ۋسۇب كەلگەن توودوقلاغا بەك اشلىق، جالاگاشلىق،
كەرەكلىك جەتېپ جاشارقېدىلا. ۋەل سەبەبدەن بو ساغاتدان
ۋغونا باشلاب رېسخېنى (خوزياستونى) خاربىر تۈرلۈسۈندا يگى
ئەتېپ باشلارغا كۈرەشىرگە كەرەكدى. نەدەندا الغېن جەرنى قولغا
الېرغا كەرەكدى. ۋەل وللو خاير بەرىر جا ئەتەرگە، كۈرەشىرگە كەرەكدى.
خار كىمگەدا بەلگىلىدى بىر جەرنى بىر بىرى بىزېندان ۋچ
كەرەسۈرسەك ۋەل جەر ارېق بۆلۈپ جاراۋو قالماي تۆختاغانى. ارېغان
جەردەۋا مىرزەۋ بىتمەيدى، ۋەل سەبەبدەن خار بىرۋى تاماداسى جەرگە
باگوش تۆگۈپ بىتمىلى ئەتەرگە ئەمدا مالغا مالنى قوشوب كۆب
ئەتەرگە قاينى ئەتەرگە كەرەكدى.

مال كۈتمە كلىك يىگىدى، مال اشاغان قېيىنىدىن سۆرادا يەسىنە خاير بەرىپ بۆغودا انى تېشىندا قالاھسە. امما بىز كۆرەبىز بىزدە الاى بىردا بۆلمايدى. كرەستىيانلانى كۆبۈسۈ مالنى قورو بۆغو بولماسا باشخا خاير كۆرمەى توتاللا. كۆز نە قادار كۆرەشىپ بېچەن يىشلەسە كدا قېش اشاب بۆشايدىلا، باشخا اچخا خايرا بۆلمايدى؛ ول سەبەبدەن تېش قرالانى اداملارى بىزنى مال جىيلوچو باولار بېزغا خېللىككە ئەتىب باگۇش فابرىكلە دەب ايتاللا.

تېش قرالاداوا باشخا تۇرلۇ زاتلا كۆرەبىز، ماسالا: اندا يىنەك بىر جىلغا كۆب سۇت بەردى، ول سۇتنۇ جاو ئەتىب، بېشلاق ئەتىب ساتسالا، كۆب اچخا خايردا الاللا. باشخا قرالادا بەك وللو خايرغا ساناغانلارى مالنى سۇتلۇسۇدۇ. سۆز ۋچۇن دانىيانى الايق: اندا جەر ساولاي گىتچە جەرىلە نىكىدى، الانى قوللارىندا دى. انى بايلېغىندا بىزنى بايلېغىبىز نىدا تەگلە شدىرىپ قارايق.

بىزدە - وروسدا ۱۹۱۰ جىلدا وىلوق اتار جەر بۆلوب ۸۹ مەلىوان دەسەتىنا جەر بارەدى، ساولاي وروسدا وللو توار مال بۆلوب ۴۴ مەلىوان بارەدى؛ بىر تووارغا وىلوق اتىلغان بۆلوب ئەكى دەسەتىنا جەر جەتەدى.

دانىياداوا باشخا تۇرلۇدۇ ۱۸۹۶ جىلدا وىلوق اتىلغان جەر بۆلوب بىر مەلىوان دەسەتىنادان بىر كەسەك ارتىق ئەدى، توار ئەكى مەلىوان بارەدى؛ ئەكى تووارغا بىر دەسەتىناغا جووق جەر جەتەدى. بو زات دانىيادا بىزدە نەسە تۆرت كەرەرتىق جەرگە ورونگانلار پىن كۆكۈزەدى. دانىيانى ادامىدا وروسنو ادامىچا جەرگە ورونگان خالقدىدا مالغا الاى وللو نەك كۆرەشەدى؟

دانىيانى ادامى بىر دەسەتىنا سۇرۇلگەن جەر بلا ئەكى يىنە كنى توتارغا قالاي قولوندىن كەلەدى، وروسنو ادامى ئەكى دەسەتىناغا بىر يىنە كنى توتخان زامانىندا؟

دانيياني ادامي يىنە گىنە مەنى جاشاتخان بودو دەب يەك قارايدى.
ۆل سە بەدەن يىنە گىدا واللو خاير بەرەدى. ۆروس ادام يىنە كگە بىر
باغالي باگوش فابريكە قاراغانچا قارايدى. ۆروس ادام باگوش
كەرەكلى بۆلماسا ۆروس مال بوساغاتدанда از بۆلورەدى. نە ۋچۇن
دەسەك؟ مال بىر جانىندان خاير بەرمەيدى، خاير بەرمەگە تدا زاراند
بەرمەگەدى. ۆروس ادامي بىر كەسەك ميرزە ۋچۇگۇ بۆلسادا
اندا مالغا سالامغا، قووققا قاتىشىدىرىپ اشاتىپ بۆشايدى.

جەرىدا ادامدا موسكۆوسكاي كوبرىيادان كۆب بۆلماغان
دانييا دەگەن قرالچىق ۱۹۰۳ جىلدا كەسىنى ئەكى مەليوان يىنە كىندەن
يگىلىزگە ۸۴ مەليوان سۆم التىن اچخاني باغاسى تۇرلۇ-تۇرلۇ سارى
جاو ساتخاندى. انى چۆت ئەتسەك خار بىر يىنەك بىر جىلغا ۴۰ سۆم
التىن اچخا خاير بەرەدى.

ساولاي ۆروسدان تىش قراللاغا بارغان جاونو باغاسى بىر
جىلغا كۆشەن جەتەدى ۳۵ مەليوان سۆم التىن اچخاغا. خىساب
ئەتىب قاراساق بىزدە - ۆروسدا بىرىنەك بىر جىلغا ۸۰ كاپەك
بەرەدى. باشخا قراللانى قاتىندا ۵۰ كەرە از بەرەدى.

دا، ىش بلاى بۆلغان زاماندا دانيياني ادامي كەسىنى يىنە گىنە ۆروسنو
ادامي كەسىنى سايىنە قاراغاندان ئەسە بەك قارايدى دەب ايتىرغا كەرە كدى.
بو ساغاتدان ۵۰ جىل الغىن دانييا بىز ۆروس قرال بو ساغاتدا
كىيىك جارلي قرالەدى؛ بىزدە چا سالام باشلي ۋىچۇكلەرى بلا، ۆسال
يىنە كچىكلەرى بلا. جەرگە ورونگان اداملار بىن جارلىلىق، قارا كىلىق،
اچلىق، جالا كاشلىق باسىپ توراەدى.

بو ساغاتداوا دانييا ئەورۆپاني بىچىندە بەك ارو ۆسگەن بىرىنچى
بىر قرالدى. اندا قورو قرال ونيۆرسىتەتى بۆلوب تۆرت جىپىرما
ونيۆرسىتەت باردى. دانييادا جەرگە ورونگان ادام بۆلوب ۆروسنو

الغین زامانیندا جەر یەسی (پۆمەشچیکلە دەن) ماجال جاشاماسە امان جاشامایدی.

ۆلدا ارو اشاب، ارو یچیپ، غیلمو بیلەب بیزنی پۆمەشچیکیییز کیبیک جاشایدی. ۆل کەسینی باغاسین بیلەدی، نە ۆچۆن دەسەك؟ ۆل خار زاماندا کەسین چەگیب تورادی، وروسنو جەرگە ورونوب تورغان اداموا بیر بای ادامنی نەدا بیروللو ۆنۆو بۆلغان ئەسیریپ، قوتوروب ایلاگان ادامنی کۆرسە قۆرقوب، بویوغوب جالینگیچ بۆلوب جاشایدی. دانیانی خار زاماندا قیپنالەب، ینجیلیپ موگورلوق ۆسلەریندن تایمای تورغان اداملاری ۵۰ جیلنی یچیندە ول موگورلوقدا اندا چیغیب وللو اداملیقدا تابیب جاشارغا قالای قۆللاریندان کەلدی؟ ۆروسدا سابانچیللا باشلارینا بۆش بۆلغانلی ۶۰ جیلدان ارتیق بۆلادی. دا، ۆل زاماننی یچیندە الا نە یگیلیک کۆردۆلە. اچلیق، جارلیایق، ۆچوزلوق ئەمدی یچیپ ئەسیرمە کلیک بۆلماسا؟

بیز تیشیندان ساغیش ئەتیپ قاراساق دانیانی ۆل قادار وللو سەیرلیک خالدا ۆسمە کلیگینە، بیز کۆرەبیز انی الای وللو بای ئەتگەن ئەمد ۆسدۆرگەن انی تۆرت ایاقلی خایوانی بۆلغانین.

بیز ۆغارلاقدا ایتخانینیز - دانییا تیش قراللاغا ۸۴ مەلیوان التین سۆمغا قورو ینەگیندەن جاون ساتادی دەب. داغیدا ۱۹۰۳ جیلدا دانییادان یگیلیزگە بارغاندی مالدان چیققان خایر بۆلوب ۱۷ مەلیوان التین سۆم باغاسی، ۱۵ مەلیواگادا گا کگی. مونو تەرگەسەك دانیانی قورو مالدان چیققان خایری بلا گا کگیدان چیققان خایری بیر جیلنی یچیندە ۱۱۶ مەلیوان سۆم التین اچخا بۆلادی.

مپندان ۱۴ جیلنی الغین دانییادا سۆرۆلگەن جەردا سۆرۆلمەگەن جەردا ۲ مەلیوان ۳۸۰ میك دەسەتینا ئەدی. بو ساگا مال بلا گا کگیلادان چیققان خایرنی ۆلەشیپ قاراساق خاربیردەسەتینا بەش تۆمەن خایر بەرەدی.

بیزدە قورو ئەورۆپە یسکایا دۆسسیمیانی ۵۰ گو بەرنیاسیندا سابان یزدا،
بیچەن چالینگان جەردا ۱۵۰ مەلیوان دەسەتینا جەر باردی (سیبیرنی،
کاوکانی، تۆرکەستانی) ایتمای.

بیزنیدا مالغا قاراغانیبیز دانییاداچا یگی بۆلسا ئەدی، ۆل
مالیندان الغان خایرنی مالیبیزغا کۆرە بیزدا الساق ئەدی، ۆل
زاماندا بیزنی مالیبیزنی خایری جەتی میلییارت بلا جاریم سۆم
التین اچخا بۆللوق ئەدی. الای بۆلسا قارتلانیدا، جوککایچگەن
سایبلەنیدا ایتب خاریبیر جاگا التین اچخادان ۸۰ سۆم جەتەدی.
ماسالا: بیر ۆرتالیق ۋیدە التی ادام بۆلادی، بیزدا دانییاداچا مالغا
یگی قاراساق ۆل جەرگە ورونگان ۆرتالیق ۋی اللیق ئەدی اچخا
خایر بۆلوب ۴۵۰ سۆمدان تەبرەب ۵۰۰ سۆمغا دەری خایر.

ۆروسدا سابانچی بو ساغاتدا نە الادی؟

قورو مۆرزە ۋ بلا گاردۆش - ۆلدا کۆشدەن - بوتدان جەتەدی. یگی
بیتمە کەن تاب ۆلدا جەتمەیدی کەسینە اشارغا، سورا قالغان
رېسخەچېغېن: رەچیکایچېغېن، تار پېچېغېن، کەندیر چیگېن وچوز - وچوز
ساتیب باشلایدی.

امان کۆلەکنی ۆل زاماندا سۆیوبمۆ کیهرسە، ئەکی امان ویوقنودا
کییب ۆل زاماندا اراقی قایناتیب سۆیوبمۆ باشلارسا بیر جوق تابارمە دەب.
بیزدە - ۆروسدا دانییاداچا بۆلور دەب پشانیرغا بۆلورمو؟
ۆروسدا اداملانی ماللارین یگی توقومغا ایلاندریب یگی خایر الیرغا
بۆلورمو؟ بۆلور.

۲. سۆتلۆ توقوم ینە کله .

دانییالی ینەکنی ۆرتالیق سۆتۆ بیر جیلنی یچیندە ۳۰۰ چەلەک
بۆلغان زاماندا بیزنی ینە گیبیزنی سۆتۆ ۳۰ چەلەک بۆلادی. ۆل ئەکی
ینە کدا بیر انادان اتادان توغاندېلا. بیزنیدا بارەدی چەرکەس توقوم

توارلار بېييز، وللو قويروقلو قويلار بېييز، چابوچو دۆن اتلار بېييز،
جۇك جۇروتوچۇ ورونەز اتلار بېييز بيز الاغا اشاتماي، ادامچا يگى
قاراماي جوقنو ورونونا جه تدېريب قويغان بېييز يگىگه ايلاندېرغانني قوسهك.

ماسالا: ۆليكو روسسييسكى تۆسكائسكى ده گهن ينه كنييدا ئە تيدا، ۶-۷ يود
تارتخان گوللاندىسكى ينه كنييدا؛ بيزنى ۱۵ يود جۇك تارتخان كرەستيان اتبېييزني
پەرشەرونا نەدا كلەيدەستال دە گهن باشخا قراللي اتلانيدا - جۇزۇشەر
يود جۇك تارتخان تەكلەشديريب قاراغيز - ۆل زاماندا سيز كۆرۇرسۇز
ادام سەير ئەتەر كيبيك وللو باشخالېقني.

زاگرانيسا (باشخا قراللا) ني نەدى!

ۆروسدادا جاشايدېلا كرەستيانلار بىرتالاي كوبەرنىيادا دا ويەزتەدەدا،
الاني بەك يگى سۇتلۇ توقوم ينه كلەرى باردې. قازاواتني الليندا
پەترۆگراتدا توار وستاوكا بولغان زاماندا ياراسلاوسكى ينه كلە باغالي
بولدولا باشخا قراللاني - شويسەو ينه كلەريندەن، گوللاندىكى دە گهن
ينه كلەريندەن.

خولماغۆرسكى ينه كنى آلاي و غونا قويوغوز. ۆل توقوم ينه كلە
پۆتر ۆليكىنى زامانيندا چىققانەديله (سەۋر) جانيندا، ارخانگەلسكاي
گوبەرنىيادا، اندا ماللا باغالي بولالا. نە ۋچۇن دەسەك؟ اندا مال
وللو، ارو، سۇتلۇ بولادي. الاي بولسادا بيزني ينه كلەري بيزني سۇتلەرى
باشخا قراللاني بىر جىلغا ۲۰۰-۳۰۰ چەلەك سۇت بەرگهن ينه كلەرينە
بىر كەسەك جەتمەيدى. اني كيبيك شويتسكى دە گهن ينه كلەدا بەك يگيديله.
كىمگەدا بەلگىليدى مالني يگى ئەتەرگە بيزدە نە جەرنى سووقلوغو،
نەدا جەرگە وروننگان ادامني امان جاشاماقليغي زاران بولماغاندي.
خار بىر زاتني يگى ئەتمەكليك ئەريگمەي، قاجىقماي يگى
قاراماقليقداندي.

ئەريكمەمە كليگنيدا قاجىقماي قاراي بىلمە كليگنيدا، ئە كىسينيدا

ماغاناسې باردې. نه وچون دەسەك؟ مالغا قاراغان ادام جانې
بولغان زات بلا كۆرەشەدى، بىر يىگى يىنەكنى وۋسەۋرمەك وچون
بەك كۆب زات بىلىرگە كەرەكدى. ماسالا: بىردا قوروسادا فابرىكە
يشلەگەن يشچى وىو-وىو سالىب قوماچ سوغا بىلگەننەن اسلام بىلىرگە
كەرەكدى.

بىزنى جەرگە ورونگان ادامبىز مالغا، مۋلكگە يگى قاراماقلەقدان
يگى خاير الېرېن بىلسە ۆل زاماندا ۆل مالنى، مۋلكنۋ كەرەكلى
زاتېن تابارغا بىردا اياماى كۆرەشېرەدى، ئەمدا تابخاندا ئەتەرەدى.
الاي بولغان وچون بو زاتلاغا ۆرەنېرگە ادام بولماغاندى؛ كەرتىدى
وزاق بولماى پۆمەشچىكلەنى بەك كۆب جەردە بارەدى وسادبالارى
زاۆت توارلارى بلا، ۆراق ۆرغان، سابان سۋرگەن، وړلوق چاچخان،
انى كىيىك داغىدا كۆب توقوم جەرگە ورونگان مەشىنالارى بلا،
الاي بولغانلىققا سابانچى كەسىنى ئەسكى جۆلون قۆيۋوب جاگى جۆلغا
تۋشمەدى، ۆل جاگى جۆل پۆمەشچىكگە خاير كەلتىرگەنچا اگادا
خاير كەلتىرلىگىن بىلىب يىنام بولمادې.

ۆروسدا مال كۆتگەن ادام بۆلسون، جەرگە ورونگان ادام
بۆلسون جۆز- جۆز جېللالنى جوقلاب جوقودان ويانماى تورغاندىلا.
ئەندى ارت كۆزۋلەدە ويانىب تۆگەرەگىنە قاراب ئەندىگە دەرى
بۆلوب تورغان زاتلانى كۆرگەننەدە جۆرەگى قىينالىب ساغىشدان
نە ئەتەرىگىن بىلمەى باشلادې. ۱۰۰ - ۲۰۰ جېل موندان الغىن قالاي
ئەدىسە بىزنى كرەستىيانىبىزنى جاشاوو ئەنتدا الاي تورادې. بىزنى
خۆنشو قرالارېبېزا: نەچالېلا، فرانسوزلا، دانىيالېلا، يگىلىزلىلە،
ياپۆنلولا قالغان قرالادا ادام بىلمەزچا وللو ۆسگەندىلە.

۳. مەن كەسىمى يىنەكلەر يىمدەن نە خاير الاما؟

مالنى يىگىگە قالاي ايلاندېرېرغا كەرەك بولغانىن ايتىپ بوشاغانىمدان سورا، مەن سىزگە كەسىمى يىنەكلەر يىمدەن نە خاير الفانىمى، انى قالاي توتخانىمى خاپارېن ايتايم.

جۇز بلا جىمىرما قىچىرېم ماسكوادان ارې مەنى بىر گىتچە خوتور چوغوم بارەدى. ول خوتوروم تەمىر جۆلنو ستانسىياسىندان ئەكى قىچىرېم وزايبەدى. مەنى بلاى ورنالماقلىغىم ماڭا مالىمدان بەك وللو خاير بەرەدى، نە چىك دەسەك؟ مالىمى ساوب الفانلاى سۆتلەى و غونا سۆتۇن ساتىپ قوياەدىم.

جەر بۆلوب مەنى ۳۲ دەسەتىنام بارەدى. اندان ۲۶ دەسەتىناسى سۆرۈلگەن جەرەدى. ول جەرنى توغوز ۋلۇش ئەتەدەدىمدا التى دەسەتىناسىنا زىنتخى سالام، ۹ دەسەتىناسىنا سۆرۈب تۇرلۇ-تۇرلۇ بىچەن و رلوق سالام، ول بىچەندا باشخا-باشخا زامانلادا جەتەدەدىدا مەندا انى جەتگە نىنە كۆرە باشخا-باشخا زامانلادا چالاهەدىم، ۳ دەسەتىناغا قوموق ارپا سالام، اللای بىرگەدا كەندىر، اللای بىرگەدا گاردۆش، اللای بىرگەدا جوق سۆرمەى بۆش قوياەدىم، ول بۆش قوياغان جەر يىمەدا جاز بوشانلاى سۆرۈب زىنتخىنى بىچەن و رلوققا قاتىشدېرېب قود و روغا و شاش بىر و رلوقنو سالام، اوگوستدا وروب تاشېلوون ئەتىب بوشاغاندان سۆرا انى ورنونا قوموق ارپا سالام بىچەگەوا ۴ دەسەتىنا قوياەم. ۱۹۰۷ نچى جىلدا اوگوست ايدا ماسكوادا ۱۵ ياراسلاوسكى يىنەك ساتىپ الدىم و نوشار تۆمەن بلا بەشىشەر سومغا، الادان باشخادا بىر كرەستىياندان ۋچ يىنەك الدىم تۆرتۆشەر تۆمەن بلا بەشىشەر سومغا، كەسىمىدا ئەكى يىنەگىم بارەدى، بارېدا ۲۰ يىنەك بۆلدولا.

خار جىلدا اوگوستنو بىر يىنچىسىندە مالىمى چۆتون ئەتىب بوشاەدىم.

۱۹۰۹ جېلنى اوگوست اينى بېرىنچىسىندە ۱۹۱۰ جېلنى اوگوستونو بېرىنچىسىنە دەرى ماسكوادا بلاندو فلاغا ۲۹۷۸ سوم بلا ۲۳ كاپە كگە ۳۴۲۶ چەلەك سۇت ساتام. موندان خېساب ئەتسە گېز بېرى جېلدا بېرى جېلغا بېرى چەلەك كگە ۸۶ كاپەك جەتەدى. سۇتنۇ مۆسكواغا كەلتىرگە نىكە خار چەلەك كگە ۶ كاپەك انىدا تەرگەب جېغارساڭ داغىدا قورو ۲۰ يىنە كنى بېتۇۋ خايرى ۲۷۷۲ سوم بلا ۷۷ كاپەك بەرەدى. سۇتدەن سۇرادا، ۋل يىنە كنى تانالارى بۆلۈب ۶۰ سومغا ساتىم، ۋل خايرىدا سۇتنۇ خايرىنا سالساڭ ۲۸۳۲ سوم ۷۷ كاپەك خايرى بۆلادى. موندان خېساب ئەتسەك خار يىنە كنى بېرى جېلغا خايرى ۱۴۲ سوم بۆلادى.

مەنى بو ۲۰ يىنە گىمە نە كۋتەر ۋچۇن، نە قارار ۋچۇن، نە داش سالىر ۋچۇن ماڭا ارتىق قىيىلىق جوق ئەدى.

نە ۋچۇن دەسەك؟ چېيىغان جەرىم بېرى بۆش جاتمايدى، الغىن ات جەرلە، خاموتلا زات سالىنىپ تورووچو. ئەندى انى باشىنا قاڭالادان چارداق ئەتگەنمەدا بېرى تالاي تەرەزەدا ايرىپ توارلارېمى اري جىياما. آش بەرمە كلىكدا انى كىيىك بۆش زاتدى؛ بېچەن كەلەۋر بلا تىمۆفەفكا دەگەن بېچەن ررلوقدان، زىنتخى سالام، قوموق اريانى باشى، قىشچىر، كەندىر ما كوخا، اشاتخانىبېزدا مابو زاتلادىلا.

قاراغىز ئەندى بېزنى كرەستىيانلادا بۆلماغان نەزات باردى. جا گېز ما كوخا بلا قىشچىر بۆلماسا بو ئەسكەرگەن زاتلا بارىدا باردىلا. كىتابلا ۋل ئەكىسىنە كۋشلاۋ اش دەب ايتاللا. بىراز ازىراق بۆسالادا الادا تابىلادىلا. ساتىب اليرغادا الاى باغالى تۇيولدۇلە، ماسالا: قىشنى جەتى اينى يىچىندە قىشچىر بلا ما كوخادان بېرىنە كگە ۳۵-۴۰ پوتلان كۆب اشاتمايىبىز، ۋرتا باغا بلا بېرى پودنو باغاسى ۷۵ كاپەك بۆلادى، ۋل خېساب بلا ما كوخا بلا قىشچىردان بېرىنە كگە ۲۶-۲۷ سوم چېغادى. ساولاي ۲۰ يىنە كگە ۵۰۰-۵۴۰ سوم

چېغادې. خار بېر يىنە كنى بتە و خايرې ۱۱۵ سۆم بۆلادې، ۆل خايردان
الانى بېچە نېنە دا كۆز سالامىنادا، كۆتۈ چۈلۈكۈنە دا بەر يەدى.
با گۈشلارې بۆشونا قالادې، با گۈشلارې قاللاى با گوشدو دەسەك؟
بېز ايتدىق بېر يىنەك ۳۵-۴۰ يود ما كوخا بلا قېشخېر اشايدې دەب،
ما كوخا بلا قېشخېر كۈشلۈ اشدىلا دەب انې دا ايتخانېز؛ بلانى مال
اشاب تاس ئەتىب جىبەرمەيدى، اشاغانى كىيىك تازگە گىدا قالادې،
ۆل اشاغان زاماندا قاللاى بېر تاتىپەسە تازگەك بۆلغان زاماندا اللای
بېر كۈچۈ باردې. ۆل تازگە كنى جەرگە تۆكگەن زاماندا جەردەن
ئەكى قات ارتىق بېچەن چېغادې، ئەمدا كۈشلۈدا تاتىيدې. سابانجېنى
مۈلكۈنە ۆل بەك وللو خايردې.

۴. مال يەسىنە نە توقوم خاير بەر يرگە بۆللو قدو.

مەنى ماللارېمې نە توقوم خايرلارې وللو ئەدى دەسەك؟ سۆتلەرىنى
خايرې وللو ئەدى. مالېك شاخارلاغا جووق بۆلسا ۆل زاماندا بېر
چەلەك سۆتۈك ۸۰ كاپەك بۆلورغا بۆللو قدو، امما مالېك شاخاردان
وزاق بۆلسا ۆل زاماندا مال اشې بېراز وچوز بۆلورغا جارار. الای
بۆلسادا شاخاردان وزاق بۆلغان مالنى خايرې قاللاى بۆللوغون سىنايق.
يگى سۆت بۆلسا بېر جەلەك سۆتدەن سۆت باشىسېن سىپەر اتتور بلا
اولاب ورساك بېر گۈرەككە بلا گۈرەككەنى تۆرتدەن بېرى سارې جاو
چېغادې. وروشدان الغېن بېر يود سارې جاونو باغاسې ۱۵ سۆم
بۆلادى. بېر جېلنى يېچىندە مەنى يىنەكلەرىمى خار بېرى ۱۷۰ چەلەك
سۆت بەرەدى. ۆل سۆتنۈ ساولاى جاون الساق ۵ يود بلا ۱۰ گۈرەككە
بۆلادى. بېز ئەتگەن خېساب بلا ۆل جاونو باغاسېدا ۷۸ سۆم
۷۵ كاپەك بۆلادى. بو ساندان ما كوخا بلا قېشخېرنى باغاسېن

چىغارغان زاماندا، داغىدا ماڭا خار يىنەك باشىندان بىر جىلنى بىچىنە
۵ تۈمەن خاير قالاھدى.

انى ۋسۈنەدا ۱۵۰ جەلەك سۈت ماڭا خايرغا قالاھدى. ۋلدا
اتىلىپ قالسادا بىر تۈمەن بۆلۈر.

موڭگادا تانالانى باغالارى بەش سۆمنۈ قوشايىق. دا ما، بو زاتدان
خىساب ئەتەيك. مالغا بو مەن ايتخان جۈرۈق بلا بىراز قاراساڭ
كەسىنى نە تۇرلۇ قىيىنىدا تىشىنا چىغارغاندان سۆرادا خار يىنەك
باشىندان ۶۵ سۆم خاير بۆلۈب قالاھدى. ۋرتالىق بىتىگەن جەردەن
خار كرەستىيان باشىنا ۸ دەسەتىنا جەر بەرىلەدى. انى ۸ دەسەتىناسى
مەنى جەرىمدەن تۆرت كەرەز بۆلادى. ۋل تۆرت ساولوق يىنەكنى توتسا
الانى خايرى التىن اچخادان ۲۵۰ سۆم بۆلۈقدۈ بىر جىلغا. انى بۆغونو
خايرى، ماسالا: بۆق تۆكگۈنچۈگە دەرى بىر دەسەتىنا ۲۵-۳۰ پود
بەرەسە بۆق تۆكۈب يىگى قاراساڭ ۲۵-۳۰ پودنو ۋرنونا ۸۰-۱۰۰ پود
قوموق ارپا بەرىر، اللای بىردا زىنتخى بەرىر. خار زاماندا جەرنى
سۆلوتماى سۇرۇب تورورغا جاراماز. بىر بىر زاماندا بىچەن ورتلوقدا
اتارغا كەرەكدى، نە ۋچۈن دەسەك؟ بىچەن خار بىر مالى بۆلغان ادامغا
كەرەكدى، ئەكىنچىسى سابان سۇرۇلگەن جەرنى بىر كۆزۈگە سۇرمەى
قۆيماساڭ نەدا سۇرسەڭدا بىچەن ورتلوق اتماساڭ جەر ارىب بىتىمى
ازدان از بۆلا بەك قۆلايسىزغا جەتىب تۆختايدى. بىر تالاي زاماننى
كلەۋر سالىب بىچەن بىتىدىرسەڭ ۋل جەر سەمىز بۆلاتدا اندان سۆرا
بەك بىتەدى. كلەۋر دەگەن بىچەن ورتلوقنو سۇرۇب اندان سۆرا
انى ۋرنونا كەندىرنى سۇرسەڭ بەك يىگى بۆلادى. خار بىر دەسەتىنادان
۲۰۰ سۆم خاير اليرغا بۆلۈر. خار بىر مىرزەۋگە كەرەكلىسىچا قلى بىر
خاوا تابىلماسا ۋل مىرزەۋدەن خاير جۆقدۈ. داغىدا ۋل خاوانى
بىچىندەدا بىر توقوم بىرتىلىپو باردى، اڭا ۋروسچا ازۆت دەب ايتاللا.

ميرزە ۋەگە ازوت بەك كەرەكلى بۆلادى. بىچەن وړلوق بو توقوم
تېليونودا، خاوانىدا بەك بۆلدورادى. سۆرا انى بىزىندان ميرزە ۋە
سۆرسەك ۋەل سابان خاوا بلا ازوتدان تويادى دا ايتخان بىز كىيىك بەك
بىتەدى. ما، كۆرەمىسە مالنى نەقادار خايرى بولغانىن. مالنى توتماساك بوق
تابىللىق تويولدۇ، ئەمدا بىچەن وړلوق سۆرۈلۈكدا تويولدۇ؛ بىچەن
سۆرمەسەك سابان سۆرگەن جەردا اړىق بۆلۈقدۇ، اړىق بۆلسا جوق
بىتەمەزلىگىن كىمدا بىلەدى.

مالىن، مۈلكۈن جۈرۈتە بىلگەن ادام ۶-۸ جىلنى بىچىندە بەك
يگى باى بۆلور ئەدى، الاى بۆلسا اگا نەكەرەكدى بوساغاتدا چاچ،
جالاگاچ بۆلوب ۋەلە ايلانمازەدى. كۆرەمىسە مالنى، مۈلكىنۈ تۈز
جۈرۈتمەكلىك قالاي وړلو خاير بەرەدى نە ازمالى بولغان ادامغادا.
بوسۆزلەرىمى بلايدادا يىش بلا كەرتى ئەتەر ۋىچۈن مەن بلايدا
بىرماغانالى زاتنى ايتايم وروسدا بۆلوب تورغان زات بۆلوب.
بىز قازاواتخا دەرىچى خار جىل ساين باشخا قراللاغا تۇرلۇ - تۇراۋ
توار سارى جاو بۆلوب ۳۵ مەلىوان سۆمنو باغاسى سارى جاو يەك.
بوساننى كۆبۈسۈن سىبىرسكى، ۋلا گۆتسكى، ياراسلاوسكى كرەستىيانلارى
يەدەدىلە ۲۰ جىل الغىن سىبىرنى اداملارنى تىش قراللاغا جاو،
بىشلاق يەكلىكەن نە ازدا خاپارلارى جوق ئەدى. اندان بىر كە-
سەك زامان كەتكەندەن سۆرا مەنى اللىم بلا خار كۈن ساين
ماسكۆوسكۆ - ۋنداۋ - رېبىنسكى تەمىر جۆل بلا بالتىيسكى تەگىزگە
وچو - قىيرى بولماغان مەشىنالا جۈرۈب تەبرەدىلە يىشلەرىدا سارى
جاودان تۆلوب. الاقايرى بارادېلا دەسەك؟ باشخا قراللاغا:
يىگىلىزگە، گەرمانىياغا انى كىيىك باشخا قراللاغادا بارادېلا.
ياراسلاوسكى گوبەرنىيانى، ۋلۆگۆتسكى كوبەرنىيانى دغىدا انى
كىيىك بىر قاوم گوبەرنىيالانى مالچىلارنى مالچىلارنى بەك جەگىل

ۋسۇب تەبرەگە نىندە جاۋنودا يىگى ئەتىب تەبرەدىلە. بىز جانىنداۋا
جەرگەدا مالغادا ورونىگان خالق بىز ئەندىگە دەرى جەر، مال جۇرۇتگە-
نىبىز چا جۇرۇتۇرگە جاراماز، الاى جۇرۇتسەك بىز جارلى - جارلى
بۆلۈب جەر جەرگە چاچىلىپ تەبرە بىز دەب ساغىش ئەتىب تەبرەللە. مالنى
توقومون قوروتوب قۇيارغا كۆزلەرى قىيمى مال خالى بىلگەن
اداملاغا سۆروب، تىكىلاب تەبرەللە. الاى بلا بىرگە جىيىپ، بىر بۆلۈب
سۇت ارتەللە (مالچى ارتەللە) قوراللا، سەپەراتۇرلا، ماسلا بۆينا
قوراللا. اندان سۆرادا يىنە كلەرىن يىگى باغىب باشلاللا، ۆل سەبەبدەن
كۆب سۇت الېب، سۇت باشىسىندا يىگى اولاب جاۋ ئەتىب باشلاللا.
ۆل جۆروق بلا مالغا قارالسا مالنى خايرى كۆب بۆلادى، مالنى
خايرى نەقادار كۆب بۆلسا مالغا قاراغان ادامنى جۇرەگى قوانىپ
ۆل قادار يىگى قارايدى، ئەمدا سوقلانگاندا ئەتەسە. الاى بلا سەن يىنە كگە
بەكدەن بەك قاراي ولدا كۆبدەن كۆب سۇت بەرە باشلايدى. مال بەك
ارو قارالسا ارودا، اغاچلىدا بۆلادى. الاى بۆلسا ۆل مالنى ماختاۋودا وللو
بۆلادى، خاپارى جەر-جەرگە جايلىپ تەبرەيدى، الاى بۆلسا ۆل مالنى
باغاسى وللو بۆلادى. مالى الاى بۆلساۋا يەسىدا قوانچلى بۆلادى.
بىرتالاي جىلدا سۆرا دانىيانى تەگىزنى ارى جانىندا يىز لەمەز بىز
ۆل بىزنى ياراسلاۋسكى، ماسكۆۋسكى، ۆلۆگۆدسكى نەدا بىر باشخا
گوبەرنىيالار بىزدا بۆلور.

۵. يىنەكنى قېش توتخان جۆلو.

سۇتلۇ يىنەكلەنى قېش قالاي توتارغا كەرە كدى؟
ئەم الغىن ساولغان يىنەكنى جىلې باۋغا جىيارغا كەرە كدى: قېش
سووق كۈنلەدە سووق لوغو. ۲-۳ كرادوس بۆلۈب، اسسىرى سووقدان
قاناتلېلا خاۋاداچىدا يالماى ۋسۇب جەرگە تۇشگەن زاماندا ساولوق مالنى،

ۆرۈگە جېمىماي سۈوقدا ۆلتۈرە قۇيارغا جاراماز. ماللانى ۆرونلارى سالغان
اشىڭ يوزلاماز كىيىك جېلى بۆلۈرغا كەرە كدى. ماسالا: يىنە كىگە قىشخېرنى،
گاردۆش قابوقنوسووغا قاتىشىدېرىپ سالىساڭ بوزلاب قالادى، ۆل الاى
بۆلمەزچا ئەتەرگە كەرە كدى. ساولوق ماللاغا جېلى ۆرون ئەتەرگە
كەرە كدى دەگەن زاماندا بەك قىين كۆرۈنۈرگە بۆلۈر. اممايگى
ساغىش ئەتىب قاراساڭ ۆل الاى قىين تۇيولدى. خار بىر ادامنىدا
ئەتەرگە قۇلوندان كەللىكىدى، انى دا بلاى ئەتەرگە كەرە كدى:
تۆرت قابىرغاسىن ئەكى قات چالماندان ئەشىب، اراسىن سالامدان
تۆلتۈرۈرغا كەرە كدى؛ باشىندا ارابلا بلا تۆشەب انىدا سالام بلا جاپىب،
ۋسوۋنەدا ۱-۲ ۆرشكاغا جووق تۆپراق قويوب يگى تەبلەرگە كەرە كدى.
الانى بارىندا ئەتىب. بۆشاساڭ تووار ۆرون بىتىدى. اغاچى بۆلغان
جەردە تووار ۆرونو قاندا بلا تۆشەب يگى قالىن جابارغا بۆلۈر.
اغاچى بۆلمەغان جەردەوا بىراز قىيندا بۆلۈر قابىرغالارىن
چالماندان ئەتەمدەسەڭ. تېشىن يچىندا سالام بلا تۆپراقنى بىرگە باسىپ
انى بلا سۈرتەرگە كەرە كدى. قىش قابىرغالارىندا سووق كىرمەزچا
تۆرت قابىرغاسىنى تېشىندا جووق-جووق قازىقلا وروب قابىرغا بلا
قازىقلانى ورتالارىنا سالام تۆشەرگە كەرە كدى. تۆرت توارنى جىپارغا
۸ ارشىن. وزونلوغو، بەش ارشىن كەڭلىكى، ۋچ ارشىن بلا جارېم نەدا
تۆرت ارشىن مېيىكلىكى بۆلغان باو بۆلۈقدۈ، ادامغا كەرەك كىيىك مالغادا
جارېق كەرە كدى. سۇتلۇ يىنەك قاراڭگىدا، سووقدا تورسا سۇتۇ تارقايادى.
ۆل سەبەبدەن تووار ۆروڭادا يىنەكى باشى ايلانگان جانىندا بىر نەدا
ئەكى تەرەزە ايرىرغا كەرە كدى بىر ارشىن جارېم نەدا ۋچ چە تۆۋرتگە
جووق خالۋانىننان الاشراق؛ تەرەزەگە مېيالارامكا سالىرغا كەرە كدى.
گابدەشنى خاقىندا بەك ولىو ساغىش ئەتەرگە كەرە كدى.

ياشچىكلە دەن، قاڭالادان، بۆچكە سىڭانلادان، نەدا انى كىيىك بىر باشخا زاتلادان بىزدە چا گابدەش ئەتەرگە جاراماز، اللاي گابدەشلەرگە نەدا قابىرغاغا تاغىلغان رەشوتكا گابدەشلەرگە نە ارۋ بىچەنى سالىساڭدا مال بىراز تويغانلاي جارتىسىن الېب اياغىنى تۇبۇنە بوققا تەبلەمەي قويمىدى.
مالنى اش سالغان زاماندا بوش قۇيارغا كەرەك تۇيو لدۇ، نە
ۋچون دەسەك؟ قۇر قوتخان نەدا بىراز و غورسوزىنەك يىنەكلەنى بىر
جانىنا قووب اشارىندا جارتىسىن اشاب، جارتىسىن چاچىب، تۇگۇب
قالغان يىنەكلەدا اشلاي قالب كەتەللە. ۆل خىيسابدان بىراز تىنچ
يىنەك خار بىر زاماندا اچ قالب كەتەدى، يىنەك اچ بوساوا سۇتۇدا
از بۇغانىن كىمدا بىلەدى.

مەن كەسىم كەسىمى خۆزىيىستوۋمدا الاي و للو باغالىدا بۇلماغان
بىر گابدەش سالدېم.

انى ئەتىلەمە كىلگى بلايدى: ساولاي ۷ ارشېن قاڭادان تەمىرچۇيلە بلا
وروب تەگەنە ئەتگەممە كەكلىگىدا مېيىكلىگىدا ۱۵ شىشەر ۆرشكا بۆلوب. تۇب
جانى باش جانىندا ۲ - ۳ ۆرشكا تار بۆلوب. ۆل تەگە نەنى اراسىندا
تۇرت بۆلگەممە. خار بىر مالغا بىر ارشېن بلا ۱۲ ۆرشكا جەتەدى.
باونو قابىرغاسىندا گابدەشنى ۱۲ ۆرشكا چاقلى ايرغاما. باو ئەركىن
بۆلساوا بىر ارشېن ايرىرغا كەرەكدى، نە ۋچون دەسەك؟ اش سالغان
زاماندا ئەركىن، يىگى بۆلادى.

ۆل كابدەشنى اللېنا اغاشدان (رەشوتكا) ئەتگەممە. ۆل رەشوتكا
الاي ئەتىلگەندى: ئەكى يەكىسىنى اراسى بلا يىنەكنى باشى كەسىنى
گابدەشىنە كىرىرچا. ۆل رەشوتكا ئەتىلىپ تورغان اغاچلانى سالىنغانلارى
بلايدى: يىنەكنى باشى چۇروگەن جەرىنى تۇب جانى ۴-۵ ۆرشكادى،
باش جانى ۸ - ۹ ۆرشكادى، رەشوتكانى تۇبۇبلا باشىنى اراسى

بیر ارشېندی. ۆل كابدەشنى یشلەنگەنى تۇبۇندە ئەكى جانېندا
ئەكى بازىق تۆموراوغادې؛ رەشۆتكاوا ئەكى باغاناغا یشلەنەدى،
بۆقدان تۇلغان زاماندا تەگەنەنى بیتەۋلەى ۆرنوندان الېر ۋچۇن.
كابدەشنى بلاى ئەتگەن زاماندا ینەكنى قېسخا تاغارغا كەرەكدى،
بیر ینەك بېر ینەكنى ۆرمازجا.

كابدەشنى بېز ایتخانچا الای ئەتسەك بېر چۆبدا زاران
بۆللوق تۇیولدۇ ئەمدا بېر ینەك بېر ینەكنى اشېن اللېقدا تۇیولدۇ.
كابدەشنى بېچېن تازالاغان نەدا اش سالغان زاماندا بېر مینوت
چاقلې بېرگەدا ینەك نەقۇرقمايدې نەدا ۆرگمەيدى.

ۆل گابدەشنى ېچېندە قالغان سالام مولخار بولسون، بېچەن
مولخار بۆلسون، قووق مولخار بۆلسون بېر كەسەك توزلو سوو
نەدا جېلې سوو بۆركۆب، بېر كەسەك قېسخېر، نەدا ونچوق، نەدا
ماكوخانى تۇیوب اندان بېر كەسەك سەبېب بېر ۱۰ مینوتتو
قۆيساك ۆل مولخار باشخا تۇرلۇ بۆلوب قالېر، انې ۆل گابدەشەن
الېب باشخا مالغا سالساك بەك ېگى اشار.

ئەندى بو بېز ایتا كەلگەن كابدەشنى ېگىلېگېن ماموندان ساغېش
ئەتېب بېلېگېز: مەنى بېرادامېم بېر ساغاتنې ېچېندە ۶ ینەكگە ۋچ
تۇرلۇ اش: گاردۆش، بېچەن، قېسخېر بەرىب بۆشادى.

الغېن بېللاى گەبدەش ئەتگېنچى بازماننان ئەشېك اللېبېزغا
خار كۆن ساېن ئەكى اربا بېچەن كەلتېرەدېك ئەندى ۋا بېر اربادا
بولادې، ماللادا الغېننان ئەسە بەكدا تۆياللا، تېنگان دا ئەتەللە. كۆرەمېسىز
اياقلارې بلا بۆققا تەبلەب نەللای بېرنى سراف ئەتەللە الغېن بو
گابدەشنى ئەتگېنچى، ئەندى ۋا بو گابدەشنى نەللای بېرخاېرى باردې.

مەنى تووار ۆرنومو بېر جار تېسېنې وزوللوغو ۆن بېر ارشېن
بلا جارېمدې كەكلىگى دا اللای بېردى. ۆل تووار ۆرونوېچېنە

۱۳ يىگى يىنەك سىينادى: بىر جانىنا ۷ يىنەك، بىر جانىنا التى يىنەك، داغىدا تار بۆلمايدى.

دا، ما، بوزاتىدى نە يىگى سۇتلۇ يىنەكلەگەدا كەرەكلىسى يىگى تۇز قاراي بىلسەك بىز بىلايدا ايتخانىمىز كىيىك. بو توقوم ورون مالى تىلپوونناندا تازگەگىننەندا جىلپىنادى بىر قىزغان ۋى كىيىك. خارزىماندا مال امان، اور خاواسى بۇغان وروگا جىلپىب تورسا جەل، سووقدا وردورماى وىل مال نە اشنى يىگى اشمايدى، نە سوو يىچمەيدى، سۇتۇدا تارقايادى، دا، وىل سەبەبدەن خار كۇندە كۇن، ورتا زاماندا مالى ساوب بۇشاغان زاماندا ئەشكىنى نەدا تەرەزەنى بىر كەسەك زامانگا اچىب جەل وردورورغا كەرەكدى خاوانى يىگى ئەتەر ۋچۇن. داغىدا امان خاوانى چىغارىرغا بۆللووقدو چارداغىننان باشىنا اغاشدان وچاقچىق ايرىب.

۶. يىنەكگە اش بەرمەكلىك.

يىنەكنى يىگى جەرگە چىماقلىقدان ئەسەدا بەك خايرلىدى يىنەكگە تۇز قاراي بىلمەكلىك، يىگى قاراي بىلمەكلىك: بىر اش بۆسادا انى باشخا - باشخا، تۇرلۇ - تۇرلۇ ئەتىب ئەمدان زامانىدا سالپىرغا قالساك وىل بەك سۇت كەلتىرەدى.

دا، بو زاتنى ۋسۇننەن دانىادان بىر ۋلگۇ الايق: الانى بىز كۆرەبىز مالى وىلو زاوتلو ئەتگەنلەرىن، الا كۆب زامانلانى كۆرەشىب جەتگەندىلە مالى الاى ۋستورۇرگە، الانى قىپىردان توتوب مەن ايتايم:

(۱) قىسىر يىنەكنى ساولاي چەكگەن زامانىگدا ۲۰-۲۲ پوت تارتاسە، اگا يىگى بىچەننەن ۲۲ گۆرەنكە سالساك خار كۇن ساين خار زاماندا دا وىل يىنەك نە ارىق بۆلماز نەدا ارتىق سەمىرمەز، بىرچالاي تورور.

ۆل ماردادان از ئەتسەڭ ۆل قادار انى ئەتىننەن قۆراب بارادى
كۆب ئەتسەڭ قۆشولا بارادى.

۲۲(۲) گۆرەنكە بىچەننەن ۋچۇسۇن قۆراتىب انى ۆرنون تۆلتورور
ۋچۇن بىر گۆرەنكە ون نەدا بىر گۆرەنكە قىشخىر قۆشساق ۆل مال
بىرچا نە ارقى بۆلمى نە ارقى سەمىرمەى تورادى. دا ۆل ۲۲ گۆرەنكە
بىچەننەن التى گۆرەنكە سىن الساوا انى ۆرنونا ئەكى گۆرەنكە
نەون نەدا قىشخىر قويارغا كەرەكدى ۆل يىنەكنى الغىن ئەتى ۆرنوندا
قالىر ۋچۇن. دا، بوزاتدان بەلگىلى بۆلادى بىر گۆرەنكە ون
نەدا قىشخىر تاتىماقلىقدا ۋچ گۆرەنكە بىچەننى ۆرنون تۆلتورغانى.
الاي بۆلمى بىر گۆرەنكە وننو نەدا بىر گۆرەنكە قىشخىرنى
قۆراتىب انى ۆرنونا سالام ساللىق بۆساڭ بىر گۆرەنكەنى ۆرنونا
بەش گۆرەنكە سالام سالىرغا كەرەكدى. يىنەكنى الغىن ئەتى ۆرنوندا
قالىر ۋچۇن بوزاتدان قاراب خىساب ئەتەيك نەزات نەزاتنى
ۆرنون بىتەيدى؛ ماسالا ۱۸ گۆرەنكە بىچەن، ۵ گۆرەنكە تارى
سالام نەدا تارى كەبەك، ۱ گۆرەنكە ون نەدا قىشخىر-۲۲ گۆرەنكە
بىچەننى ۆرنون بىتەيدى. بىر گۆرەنكە ون نەدا قىشخىر ۵ گۆرەنكە
تارى سالامنى ۆرنون بىتەيدى. دا، بو خىساب بلا ساغىش ئەتىب
دانىاللا بىلدىلە بىر گۆرەنكە ون تاتىماقلىقدا نەزاتلانى ۆرنون
بىتەگەننن، انى مەن ايتايم:

ماسالا؛ بىر گۆرەنكە وڭا تەڭلىك ئەتەدى:

۱ گۆرەنكە قىشخىر

۱ » سالاتدان چىققان چىرچىكلە.

۱ » كەندىر سىققان (ماكوخا)

۱ گۆرەڭكەنى تۆرتدەن ۋچۇسۇ لۆن سىققان (ماكوخا)

۲-۲ بلا جاريم كلەۋر بىچەن (ورلوق بىچەن)

تۈز بېچەن	»	۳
كۈز تاري سالام نەدا تاري كەبەك	»	۵
قوموق اريا سالام	»	۶
مال چۈگۈندۈر	»	۱۰
گاردۆش	»	۶
كلەوۋر كېردېك.	»	۸
تۈز كېردېك	»	۱۴
ۋيكوۋى كېردېك (قودۋوروغا وشاش)	»	۱۰
قوبوستا چاپراق	»	۱۲
باشي اولانگان سۋت	»	۶
حوبېه گى	»	۱۶
ۋتمەك بولغاما (خلەبنايا باردا)	»	۱۵
گاردۆش بولغاما (كارتوفەلنايا باردا)	»	۲۰

بىر كۈرەنكە ونگا نە توقوم وندا بۆسون تەگلىك ئەتگەن
خار زاتخا ۋروسچا كۆرمۆوايا ئەدېنىسا دەب ايتاللا.

مالني ئەتى بىرچا تورور ۋچۈن نە اريق بۆلماي نەسەميرمەي خار ۋچ
پوتوساين بىر كۆرمۆوايا ئەدېنىسا بەرير گە تېپىنشىلېدى. ماسالا: ۲۰-۲۲
پوب تارتخان بىرقىسېر تووارغا ۷ كۆرمۆۋيا ئەدېنىسا كەرەكدى.
خار كىمگەدا بەلگىلىدى سۋت اشارېقدان چىققاني. ينەك
قوزلاغاننان باشلاپ تۆرت ايغا دەريچى خار كۈننەن بىر
ئەدېنىسا، گەسىنە تېپىنشىلې بۆغان اشدان ارتېق بەرىب بارساڭ،
ينەك تۆرت گۈرەنكە سۋت ارتېق بەرىب بارېر ۆل ارتېق ئەدېنىسا
ساين، ارت تۆرت اينداوا ۆل ۋچ گۈرەنكە سۋت دەن ارتېق بەرمەز.
ينەك بواز بۆسا بوزۆو ۆسەر ۋچۈن خار كۈن ساين اڭادا كەسىنى
اشېنى ۋسۈنە ارتېق بىر ئەدېنىسا بەرىر گە كەرەكدى.

بیز مالغا نه توقوم اش سالیرغا کهره کلیسین، نه توقوم اشنی نه توقوم
تاتیمی بۆغانین، مالنی نه خایر بهرمه کلیگین بیراز بیلیب شاغردی بۆغانیددا
بیزگه بیلیرگه کهره کلی بۆلدو مالنی اورلوغون ساولای تورغانلای، مالغا
دانیا قاراغان چا قارار وچون.

مالنی چه گهر وچون خار بیر کرهستیانی دا جوقدو دهسیاتیچنی
بازمانی (دهسیاتیچنی بازمان ده گهن ولدو بیر گوره نکه بلا و
گوره نکه چه گیلگهن). اما خار بیر بازاردا بیچهن بۆلسون، سالام
بۆلسون، باشخا زات بۆلسون بازمان بلا چه گیب ساتاللا، ول بازمانلاداوا
ساو مالنی ساو تورغانلای سالیب چه کمه کلیک بهک وللو قیندی. ول
سه به بدن قاراب بلا هیساب نه تهرگه بۆلوقدو، ماسالا:

بیزنی وروسدا یگی باغیلغان ساولوق ینه کنی نه تی بلا سوهگی
ون پوت تارتادی کۆبوشو خالددا. ساولای اورلوغووا نه کی قات
ارتیق بۆلادی.

ون پوت نه تی بلا سوهگی تارتسا ساولای تورغانلای ۲۰ پوت تارتادی.
میسال وچون ایتایق: بیر کرهستیانی وچ ینه گی باردی: بیر یسی
۲۰ پوت تارتادی ساولای تورغانلای. که سیدا جاگی قوزلاغاندیدا
۱۶ شیشا سوت به رهدی ولدا ۲۴ گوره نکه بۆلادی؛ (خار بیر شیشا
بیر کوره نکه بلا جاریم بۆلادی). نه کینچی ینه گی الغین ینه گیتنه ن تورت پوت
چاقلی اوردو، تورت ای بۆلادی ول ساولغانلیدا، خار کوننه ن ۱۲ شیشانه دا
۱۸ گوره نکه سوت به رهدی، که سیدا بوزدی. وچونچو - ساولماغان ینه گیدا،
ساولای تورغانلای ۱۵ پوت تارتادی.

الغین ینه گینه اشاتیرغا کهره کدی:

(۱) انی که سینه تییشلی بوغان اش خار وچ بوتو ساین بیر کورموا یا
نه دینیس، بیز الغین ایتخانیمیز کیبیک، الای بۆسا ول ینه کگه جه ته دی
۷ کورموا یا نه دینیس.

۲ خار تۆرت گورەنكە سۈتۈ ساين دابير كۆرمۆوايا ئەدينيسا ارتيق بەريرگە كەرەكدى سۈتۈن از ئەتمەز ۋچۈن. ۶ كۆرمۆوايا ئەدينيسا بۆلادى.

باريسيدا . . . . . ۱۳ كۆرمۆوايا ئەدينيسا بۆلادى.
ئەكىنچى يىنەگىنە كەرەكدى

(۱) كەسىنى تۈزاشى ۋچۈن ۸ كۆرمۆوايا ئەدينيسا اشارغا كەرەكدى.
(۲) ۱۸ گورەنكە سۈتۈن از ئەتمەز ۋچۈندا خار ۋچ گورەنكەسى ساين بىر كۆرمۆوايا ئەدينيسا بەريرگە كەرەكدى، نە ۋچۈن بەريرگە كەرەكدى دەسەك؟ ۋل قىسىر ساو لوق بۆغانى ۋچۈندۈ مونو بەريرمە كلىگى.
(۳) بوزو ۋسەر ۋچوندا بىر كۆرمۆوايا ئەدينيسا بەريرگە كەرەكدى.

باريسيدا . . . . . ۱۵ كۆرمۆوايا ئەدينيسا بۆلادى.
ۋچۈنچۈ ساولماغان بواز يىنەگىدا تۈزاشى ۋچۈن ۵ كۆرمۆوايا ئەدينيسا، بوزو ۋچۈن دا ۱ كۆرمۆوايا ئەدينيسا

باريسيدا . . . . . ۶ كۆرمۆوايا ئەدينيسا
مالى بۆغان ادامنى بىچەنىدا بۆلادى، تارى سالامىدا بۆلادى،
گاردوشودا بۆلادى، تارى كەبەگىدا بۆلادى. الادان سۆرادا زىنتخىنىدا
تارتدېرىب بىر از جارما ئەتەرگە كەرەكدى نەدا وللو باغا بەرمەى
بىراز كەندىر سېققان (ماكوخا) الېرغا كەرەكدى.
مالغا تۈز جۆروق بلاش سالساك سالغان اشېكى ساولاي اشادېمى
ۋغەسە اشامادېمى دەب قارارغا كەرەكدى، اگا ماردالى سالغان اشېكى
ۋل جوغوندا قويمى اشارجا قارارغا كەرەكدى.
مال اشايالماز كىبىك ماردادان ارتيق سالېرغا نەدا بىر زاتنى كۆب
ئەتىب بىر زاتنى از ئەتىب سالېرغادا كەرەك تۈلدۈ.
ماسالا: ئەكىنچى يىنەكگە ۱۰ كۆرمۆوايا ئەدينيسانى ۋرنونا ۵ گورەنكە
سالام سالېب، قالغان ۵ كۆرمۆوايا ئەدينيساسىندا بىچەن سالساك ۋلدا

۱۵ گۈرەنكە بۆلادى: ۆل زاماندا يىنەك سالغان سالامىكى جارتىسىندا
 اشاب بۆشامايدى، سۈتۈوا بەك جەنگىل قاچىب قالادى.
 انى كىيىك گاردۆشنىدا ارتىق كۆب بەرسە گدا يىنەك تاب تاغالا نىب،
 سۈتۈدا تارقايىب قالىر. ماسالا: ۸ كۆرمۆوايا ئەدىنىسانى گاردۆشدا بەرىب
 ۆلدا ۴۸ گۈرەنكە بۆلادى، قالغان ۷ كۆرمۆوايا ئەدىنىسانىدا ۲۱ گۈرەنكە
 بىچەن سالساك ۆل زاماندا يىنەك مەن ايتخانجا بۆلوب قالىر ئەدى.
 گاردۆشنى ۱۵ - ۲۰ گۈرەنكەدەن ارتىق بەرىرگە جاراماز بىر مالغا.
 سالامىندا ۱۰ - ۱۵ گۈرەنكەدەن ارتىقى جاراماز اننان سۆرا و ننان
 نەدا انىچا كۈشلۈ تاتىغان زاتدان ما كوخا كىيىك، سالات چىرچىك كىيىك
 بىللاى زاتلاداندا ۱۴ گۈرەنكەدەن كۆب بەرىرگە جاراماز بىر كۈندە
 بىرىنەكگە، نە ۋچۈن دەسەك؟ ساولوق يىنەك خار زاماندا بىرچا
 قارنى تۆيۈب، ارتىق اوردا بۆلمى تورورغا يىزلەيدى. بىزنى ۆروسدا
 مالىن (خوزىستوۆسون) يگى جۇرۇتگەن جەرلەردە بەك تاتىغان اشدان
 ون كىيىك-اللاى اشخا ۆروسچا (كۆنسەنتىرير ۆنىمى) دەيدىلە، الغىندا بىر
 ايتخانما- كۈندە ۸ - ۱۰ گۈرەنكەدەن كۆب بەرمەيلە.

ئەندى بىز ۆل بىزنى ۋچ يىنەك بىزىرگە دا بو بىز سانانغان زاتلار بىزنى
 خار بىرىنەن نەللاى بىرەر زات كەرەكلىسىن ايتايىق؛ اگا تىيشلىدى
 گاردۆشدا، ما كوخادان، زىنتىخى جارمادان اسلامراق بەرىرگە، نە ۋچۈن
 دەسەك؟ ۆل زاتلا سۈت بەك كەلتىرەللە. ۆل سەبەندەن ۆل جاگى قۆزلاغان
 يىنەكگە بىز بىللاى ماردان ئەتەيك خار بىر اشارىقدان دا قۆشوب:

- (۱) ۵ گۈرەنكە تارى سالام، ۆل بۆلادى. ۱ ئەدىنىسا
- (۲) ۱۲ گۈرەنگە تۆز بىچەن . . . . . ۴ »
- (۳) ۱۲ گۈرەنكەدا گاردۆش . . . . . ۲ »
- (۴) ۳ گۈرەنكە ۆن بلا ۳ گۈرەنكە . . . . .
- كەندىر سىتقان . . . . . ۶ »

بارىسىدا . . . . . ۱۳ كۆرمۆوايا ئەدىنىسا

ئە كىنچى يىنە كىگە تېپىنىشلىسى:

(۱) ۱۸ گۈرەنكە بېچەن، ۆل بۆلادى ۶ كۆرمۆوايا ئەدېنىسا

(۲) ۱۰ گۈرەنكە تارىي سالام . . . . . ۲ « «

(۳) ۱۲ گۈرەنكە گاردۆش . . . . . ۲ « «

(۴) ۵ گۈرەنكە دا زېنتىخى

جارما بلا ما كوخا . . . . . ۵ « «

بارېسىدا . . . . . ۱۵ كۆرمۆوايا ئەدېنىسا

ساولماغان بواز يىنە كىگە تېپىنىشلىسى

(۱) ۶ گۈرەنكە بېچەن ۆل بۆلادى ۲ كۆرمۆوايا ئەدېنىسا،

(۲) ۱۲ گۈرەنكە سالام . . . . . ۲ « «

(۴) ۲ گۈرەنكە زېنتىخى جارما . . . . . ۲ « «

بارېسىدا . . . . . ۶ . . . . . كۆرمۆوايا ئەدېنىسا

سالامنى از بەريرگە كەرە كدى يىنەك جوغوندا قۆيمای اشار كىيىك، ۆلا خار كىمگە دا بەلگىلىدى. قورو سالامنى كەچە يىنە كىگە سالساك ۵ گۈرەنكە دەن كۆب بۆلماسا الاى قورغاقلاى تورغانلاى اشاب بۆشار. قالغان بەش گۈرەنكە سىن ادامچا واق تووراب، بىر سۆتكانى جېلى سوو بلا جىبىتىرگە كەرە كدى. الاى قايناتىب بۆشاغاللاى توز اتىب اگادا ما كوخانى تۆيۇب بىر كەسەك قۆشساك انى يىنەك بىر ئەكى تاقىقاغا اشاب بۆشايدى

الاى قايناتىرغا كەرە كدى كە بەك بلا بۇرتۇك باشنى (كۆلۆسىيا)، گاردۆشنىوا چىلەى اشايدىلا بېچاق بلا نەدا باشخا زات بلادا بۆسون تەگە نەگە توراب. اللارېنا سالساك.

ما كوخانى، زېنتىخى جارمانى، وننو الاى چىلەى تورغانلاى اشاتاللا.

الاي بۆسادا بىر كەسەك سو بۇركۇب مېلى ئەتسەك اشارغادا تاب
بۆلادى بوقودا ئەتمەيدى.

مالغا كۈندە ئەكى جۆلدا اش سالىرغا كەرەكدى. ئەرتدەن بلا ۶-۷
ساغاتدا، يىگىردە ۴-۶ ساغاتدا اش سالىرغا تەبرەگەن زاماندا بو بىز
ايتخان ماردانى ئەكى تەك ئەتىب جارتىسىن ايتخاننىڭ چا ئەرتدەن بلا
سالىرغا كەرەكدى. الغى بورون ماكوخا بلا قىشخېرىنى قاتىشتىرىپ
سالىرغا كەرەكدى، ئەكىنچى بېچەننى سالىرغا كەرەكدى، بېچەننى
جوغوندا قۆيماي اشاب بۆشاغاللاي سوويچىرىرگە كەرەكدى. سوويچىپ
بۆشاغاننان سۆرا ئەم ارتخا سالام سالىرغا كەرەكدى. يىگىردە دا بلاي
ئەتەرگە كەرەكدى. مالغا اروسوويچىرىرگە كەرەكدى الاي سووقدا بۆلماي،
ۋىنۇ يىچندە تورغان سوو كىيىك، نە ۋچۈن دەسەك؟ نە قادار يىنەك
كۆب. سوويچسە ۆل قادار كۆب سۆت بەرەدى. ۆل سەبەبدەن سوغا
ئەكى ۋچ ۋوچ قىشخېرى نەدا زىنتخى جارما اتاللا كۆب يىچىرىر ۋچۈن،
بىر بىر زاماندا توزدا اتاللا. توز ادامغا كەرەك كىيىك مالخادا كەرەكدى؛
بىر گۈرەنكە توز بىرىنەكگە بىر ايغا بۆللوقدو. اننان سۆرا قۆلدا
كەلسە مالنى تازا جەردە توتارغا كەرەكدى.

خار ئەرتدەن ساين ۆرنون اروسو ئەتىب تۆبۈنە سالام سەبىب سالام
بۆلماغان جەردە نىزى تەرەكنى بولچوقلارنى تۆشەرگەدا بۆلور،
نەدا كەندىر قابوقلانى، نەدا الاغا وشاغان زاتلانى.

قىش بۆقنو بىر، نەدا ئەكى كەرەتۆگەرگە كەرەكدى، نە ۋچۈن دەسەك؟
اننان كۆب قۆيساك ۆرونلارى بەك مېيىك بۆلوب قاللىقدى.

يىنەكنى كۈندە ۋچ كەرە ساوارغا كەرەكدى ئەرتدەن بلا ۵-۶
ساغاتدا، اننان سۆرا كۈن ۆرتادا ۱۱-۱۲ ساغاتدا يىگىردە ۶-۷
ساغاتدا. كۈندە ۋچ كەرە ساوب الغان سۆتۈبۈزنۇ ئەكى كەرە ساوغان
بلا الالىق تۆلبۇز.

مالني جاي كۈتۈلمە كلىگىنى خاقىننان كۆب سۆلەشيريك تۈلمە،
مالني جاي يگى امان بۆلماقلىغى سۈرۈچۈبلا ۋرۈش يگى تابماقلىغىنا
كۆرەدى: ايتىرىغىم جاگىز بىرزاتدى: يىنەكنى كۆكگە يگەن
زاماندا يگى باغارغا كەرەكدى سۇ تۈبەك تارقايماز ۋچۈن .
قاشدادا انى كىيىكدى، بىچەنگە جاراشخان زاماندا يىنەكگە قۆبوسدا
جاپراقنى، گاردوشنو انى كىيىك زاتلانى اشاتىرغا كەرەكدى. بىر كەسەك
زاماننى ما كو خانى، قىشخىرنى انى كىيىك زاتلانىدا بىراز اسلام
بەرىرگە كەرەكدى. مال قىش جاشاوغا بىراز ۋرەنە تەبرەسە الانىدا
ازبەرىب باشلارغا بۆلور.

ئەكى يىقنى قۆزلاغاننان الغىن بوازىنە كگەدا ساولوق يىنەكگە قاراغانچا
قارارغا كەرەكدى، الاى قارالغان يىنەك تىنچ قۆزلايدى ئەمدا قۆزلاغاللاى
ۋغونا سۇت بەرلىگىن بەرىب تەبرەيدى. الاى بۆلماى، يىنەك قۆزلاغىنچى
يگى قارامى قۆيساك - قۆزلاغاننان سۆرادا ساوبىر اينى يگى سۇت
كەلمەى تورادى، تاب نەقادار بىچەننى ۋسۇنە وروب قىشخىر، زىنتخى
اشاتىب تورساگدا.

۷. زاكلۈچە نىمە

ما، بو زتلانى ئەتەرگە كەرەكدى ساولوق مالني سۇتۈننەن يگى
خاير كۆرۈر ۋچۈن.

الغى بورون بو بىز ايتخان زاتلا كرەستىيانكا بەك قىين، بۆش
خېلىمىلى زات كىيىك كۆرۈنۈرگەدا بۆلور. «ۆل الاى اقبىل ئەتەر، بو
زاتلا بلا كۆرەشىب سالام كەسەمە دەب، انى قايناتاما دەب، گاردۆش
توورايمادەب، سو جېلىتاما دەب، الارغا قايدان ساوت تابارېقما دەب»
انى اقبىلنا كۆرە انى قاراغانى يگىدى ئەمدا تىنچدى، نەچىك

دەسەك؟ بىر كۈن ئەكى كەرە پىندىرغا بارىپ ئەكى كۈلتە سالام
كەلتىرىپ، بىرچە تەندا قووق كەلتىرىپ اللىنا تۆككەن بلا بىتدى،
سوويچىرمە كلىك اناندا تىنچىدى - چە لەكى الېب سووفا بار اتدا بارادى
يەنە كنىدا سۈرە - سۈرە بارىپ بوزنو بوزوب يەنە كىگە يىچىرسە بۆلمايمىدى.
«يىچ يەنە كىچىك قارنىڭا كىرگە نى چاقلى» دەپ، يەنە كىچىك دا اوزون
سوفا جە تىدىرگە للەى اوزو كۈيگە نچا جە گىل و غونا پزىنا ايلانىپ قاچادى
ۆل سووق سوو تىشلەرىنە چابىپ انىدا تىلى بلا جالاي. بو قادار وللو
سووق اياز بىر جانىننان وروب، بۆران بىر جانىننان وروب، سوونو
سووقلوغودا بىر جانىننان بۆلوب تورغاللاى ۆل ارقلىق جە تىب قاروسوز
بۆلوب تورغان يەنە ك قايدان يىچسىن. ۆل قاروسوز مالنى سوو
يىچكەن تۆلدۈ قاغىسى. سوودان بو بوزلاغان جۆل بلا ورنوما قاچان
بىر جە تالىپ باشىمى سالامغا تىغارەم، كەسىنەدا قىشخىر سەبىللىكىنى
ۆرنونا قار قويولوب تورغان، دەپ انى ساغىشى بو بۆلادى.
الاي و غونا ايتايىق بومەن ايتخانچا مالغا قارماقلىق بەك وللو قىيىلىدا
بۆسون كىرەستىيان ايتخانچا! كىرەستىيان قىشنى وزاغىنا نە ئە تەدى، نەدا
انى تىشىرولارى؟ بىر جوققا جاراغان زات بۆلوب بىر جوقدا ئە تەدىلە،
الاي از-ماز باش كەچىندىرگە نچا بۆلماسا. قىش وزونو قارنىنا اشارىق
گىر جىن ۋچۈن كەسىنى خۆنشوسونا بارىپ ۱۰-۱۵ سوومغا قوللوق ئە تەدى.
بىر ۋىنو يىچىندە سوو جىلپىرغا، بومەن ايتخانچا مالغا قارارغا
بىر ۲-۳ ساغاتخا بىر ادام بۆشامازمى؟

خار بىر پەچدە ۲-۳ چە لەك گىرگەن چۆيونىڭا بىر جەر تاپىللىقىدى، اننان
سورا خار بىر ۋگە قىش بۆسا بىرەر گىتچە پەشچىك سالىنادى، ۆل پەچنى
بىر قابىرغاسىنا قالايدان ئەكى سۆم باغاسى سوو جىلپىرچا بىر زاتچىق
جاراشدىر پىرغا نەك بۆلمايدى؟ اللاي بىر زات بۆلسا ۵-۶ جىباغا

بۆلۈقدۈ. سالام تورالغاننى نەدا قووقنو قازان بلا جېلىتىرغا بۆلۈقدۈ،
ما بو دونە قېيىنىدا.

ئەنتدا قايتارىپ ايتاما: بومەن ايتخانچا يىنە كىگە قاراساڭ سەنى
ئەتگەن زارانىڭدا قاراغان قېيىنىڭدا قايتارغان وڭا سەڭ ۆل بەررير
بەك كۆشلۈ جازاغان بۆق، انى تېشىنىدا خايرىدا بەك وللو بۆلۈقدۈ.
اللاى خايرىنى الغىن بىر ادام كۆرمەگەنچا.

امما سۈتتۈدا خاير لاندېرا بىلىرگە كەرە كدى: سۈت باشى ئەتەر ۋچۈن
سۈتتۈ قۆشونكا نەدا باشخا زاتخا قويوب انى باشىن اولاب جاو وروب،
انى ساتىپ الغان خايرىڭدان سەپاراتۆر بلا سۈت باشىسىن اولاب
انى جاوندان الغان خايرىڭى جارتىسىنىدا المازسا. مالى بۆغان ادام
(خۆزىاين) بىر سىناسىن بومەن ايتخانچا مالېنا يگى قاراب، مەن ايتخانچا
اشاتىپ، يچىرىپ، سووقدان ساقلاپ، ۆل زاماندا، ۆل تۈشۈ نۆرمەن ايتخان
زاتلاغا وللو خاير الېب باشلاسا.

ۋ گلا وله نيه .

بهت

۱. بيزده مال كؤتمه كليك بلا تيش قرالادا مال كؤتمه كليك ۳
۲. سؤتلؤ توقوم ينه كله ۷
۳. مهن كه سيمي ينه كله ريمدهن نه خاير الاما ۱۰
۴. مال يه سينه نه توقوم خاير به ريرگه بؤللو قدو ۱۲
۵. ينه كنى قيش توتخان جولو ۱۵
۶. ينه كگه اش به رمه كليك ۱۹
۷. زا كلؤ چه نيه ۲۷

цена 20 коп.

باغاسی ۲۰ کاپه کدی.

Fam 6354

Zubrilin, A.A.:
U korovy moloko
na jazыke (Perev.
na karačaevno -
balkarskij jaz.).

Moskva

1924

Fan
6354

بۇتۇن دۇنيانى يىشچىلەرى بىرلەشىگىز!

№ 8

كره ستیانسكایا بيبلیۆتھ كا

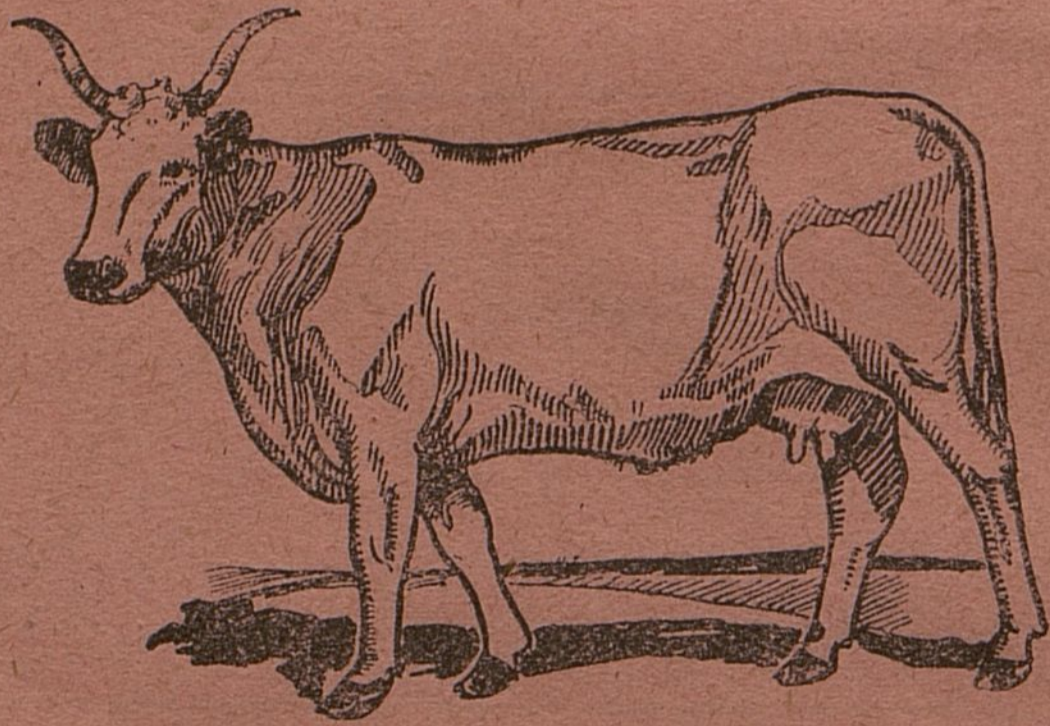
Fan 6.354

اگرانۆم ا. ا. زوبريلين.

ينهكنى سۇتۇ تىلپىندەدى.

(خايرى بۆلور ۋچۇن مالنى قالاي باغارغا كەرەكدى).

قاراچاي بلا مالقار تىلگە كۆچۈرۈلگەندى

ورتا شارق باسماسى.

مۆسكوا ۱۹۲۴ جىل.

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

